

Lacul Rac (Lacul fără fund)

Tipul rezervației: geologic
Suprafața: 10 ha

Rezervația este situată la nord de Porumbeni Mari. Accesul: la capătul satului traversăm podul de beton, după ce o luăm spre stânga (spre nord). După 15-20 minute observăm pe un deal abrupt stejarii bătrâni de pe marginea rezervației. Lacul Rac este un lac de baraj natural, format prin prăbușirea dealului, care este alimentat în primul rând de precipitații. Cursurile periodice de apă contribuie la colmatarea lacului prin spălarea materialelor organice de pe terenurile din marginea acestuia. Astfel suprafața celor două luciuri de apă, rămase din lacul de odinioară, se restrânge tot mai mult, iar vegetația alcătuită din stuf, papură, rogoz ocupă suprafețe tot mai mari. Canalele naturale și artificiale contribuie și ele la dispariția apei.

Adâncimea apei este de 4-7 metri, iar fundul lacului este acoperit de un strat de mâl de 2 metri grosime (măsurate de către profesorul Tövissi József în anul 1959). Plaurii formați prin ruperea bucăților de mal (a rădăcinilor de stuf) erau folosiți ca plute, până nu de mult, de către turiști.

Pe lângă valoarea geologică a rezervației trebuie menționată și biodiversitatea acestei zone umede: stufărișul oferă adăpost / loc de cuibărit pentru numeroase specii de păsări, mamifere mici și mari, iar băltoacele reprezintă locuri de reproducere a batracienilor (broaște, salamânzde de apă).

Cele mai importante măsuri de protecție necesare ar fi: stoparea eroziunii prin reglarea pășunatului și împădurirea dealului; împiedicarea arderii vegetației. Turismul necontrolat poate aduce și ea prejudicii grave acestei arii naturale protejate.

Vulcanii Noroioși de la Filiași

Tipul rezervației: geologic
Suprafața: 1 ha

În zona Odorheiului sunt mai mulți vulcani noroioși (valea Râului Alb, de-a lungul Homorodului Mic și Mare, împrejurimile orașului Odorhei Secuiesc), dar cel mai bine păstrate morfologic sunt cele de la Filiași, lângă orașul Cristuru Secuiesc. Ele se găsesc pe malul stâng a râului Târnava Mare, în partea sud-vestică a satului. Zona respectivă este cunoscută de localnici sub numele de „Fehérszék” (Scaunul Alb), deoarece noroiul ajuns la suprafață, pe timp de secetă capătă o culoare albă prin precipitarea sării.

Apele izvoarelor din această zonă sunt ușor sărate, dar conțin și cantități importante de sulfuri.

După formă sunt asemănătoare vulcanilor de tip Vezuviu în miniatură, vărsările de noroi construiesc în continuu conul „vulcanilor”.

Forma actuală a fost dobândită în anul 1913, când s-au format cele trei conuri vulcanice actuale după o explozie a gazului metan, prins între stratele impermeabile ale subsolului.

De cele mai multe ori vulcanii noroioși arată urmele gazului metan, dar nu putem trage o concluzie generală, deoarece cele mai mari rezerve de gaz se găsesc în centrul Podișului Transilvaniei.

Rák tava (Ráth tava, Feneketlen tó)

Tipusa: földtani
Területe: 10 ha

A védett terület Nagyalambfalvától északra található. A faluból kiérve áthaladunk a betonhídon, majd balra térünk és „toronyiránt” nekivágunk a domboldalnak északi irányba. 15-20 percnyi séta után egy meredekebb domboldalon öreg tölgyfákat veszünk észre, majd a dombtetőre érve elének tárul a torlasz-tó. A két megmaradt tőszemet nádas takarja el, de a természetbarátoknak így is kellemes élményt nyújt a jellegzetes Küküllő-menti dombvidék látványa és a terület élővilágának tanulmányozása.

A Rák tava jellegzetes torlasz-tó, amely természetes módon jött létre a domboldal sorozatos besuvadásának következtében, egy földtorlasz mögött. A megmaradt vízfelületet elsősorban a csapadékvíz táplálja, főként a domboldalról befolyó időszakos vízfolyások, amelyek azonban nagy mennyiségű szerves anyagot, talajt is bemosnak a tőszemekbe. Ezáltal a tó felülete egyre csökken és mind nagyobb területet foglal el a növényzet (nád, gyékény, sás). A vízfelület csökkenéséhez hozzájárul még a földgát természetes átszakadásán, valamint a túlfolyón keresztül távozó víz is.

A tó mélysége a víztükör alatt 4-7 méter, a nádas alatt pedig 3-4 méter mélységet ér el, a tó fenekét 2 m vastag iszapréteg borítja (Tövissi József professzor mérte 1959-ben). A leszakadó partdarabok úszó nádszigeteket képezhetnek, amelyeket még néhány évvel ezelőtt is „tutajozásra” használtak a kirándulók.

Földtani értéke mellett nagyon fontos a nedves terület élővilágának védelme is: a nádas fészkelési és rejtőzködési lehetőséget nyújt számos madárfajnak, kis- és nagyemlősnek, a kisebb tócsák pedig a kétéltűek (békák és gőtek) számára nyújtanak szaporodási lehetőséget.

A legfontosabb *védelmi teendők* a következők lennének: az erózió csökkentése érdekében bokrosítani-fásítani kell a tó feletti domboldalt és korlátozni a legeltetést; megakadályozni a nád égetését; nevelő-informáló kampány a helyi lakosság és turisták körében. Az ellenőrizetlen turizmus beláthatatlan következményekkel járhat ezen sérülékeny természeti érték esetében.

A Fiafalvi Iszapvulkánok

Tipusa: földtani
Területe: 1 ha.

Udvarhelyszéken több helyen is megfigyelhetünk iszapvulkánokat (a Fehér-Nyikó mentén, a Kis-Homoród mentén, Székelyudvarhely környékén), de a morfológiailag legjobban fennmaradt iszapvulkánokat Székelykeresztúr mellett, Fiafalván, a falu délnyugati részén találjuk. Az iszapvulkánok által elfoglalt területet a lakosság „Fehérszék” néven emlegeti, mivel az iszapkiömlésekből szárazság idején kicsapódik a só, jellegzetes fehér színt adva a területnek. A „Fehérszék” iszapforrásai gyengén sós vizűek, szulfátokat is tartalmaznak.

A 3 iszapvulkán jelenlegi alakja 1913 őszen alakult ki, amikor robbanás kíséretében a lefojtott földgáz utat tört magának a felszínre. Alakjukat tekintve miniatűr, Vezúv típusú vulkánokhoz hasonlítanak, a bőséges iszapkiömlések folyamatosan építik a kúpot.

Legtöbb esetben az iszapvulkánok földgáz jelenlétét jelzik, de általánosítani nem lehet, mert az Erdélyi-medencében leggyakrabban Udvarhely környékén fordulnak elő, a legfontosabb földgázlelőhelyek pedig a medence központi részein helyezkednek el.

Dealul Melcului de la Corund

Tipul rezervației: geologic
Suprafața: 8 ha

În apropiere de Corund aragonitul apare în două locuri: pe Dealul Melcului din spatele benzinăriei, respectiv la intersecția spre Atia, vizavi de Fântâna de Sare. Vârsta aragonitului de aici este de aproximativ 40 de mii de ani, dar din păcate mineritul de suprafață din prima jumătate a secolului 20, a dus la exploatarea aproape totală a acestuia. Denumită „piatra prețioasă secuiască”, aragonitul a fost prelucrat prin șlefuire, obținându-se din acesta obiecte decorative: suport pentru stilou, scrumieră, vas de flori etc.

În prezent carbonații de calciu din zonă sunt reprezentate mai mult de calcit, și doar în mică măsură de aragonit. Compoziția chimică a celor două minerale este identică, doar că calcitul se cristalizează în sistem trigonal, iar aragonitul în sistem rombic. Apariția lor este legată de activitatea postvulcanică a Munților Gurghiului: izvoarele reci, bicarbonatare, bogate în săruri precum și emanațiile de dioxid de carbon și de hidrogen sulfurat sunt prezente și astăzi în zonă. Rămășițele de plante și cadavrele de animale mici, căzute în apă se „pietrifică” în scurt timp. Colorarea diferită: alb, gri, brun, verzui, negru se datorează oxihidroxizilor, sulfidelor, sulfaților. Trebuie menționat faptul că aici au fost identificați doi sulfați a căror prezență n-a fost semnalată în alte locuri din România.

Este interzisă exploatarea, colectarea fără aprobare a mineralelor!

Dealul Firtuș

Tipul rezervației: botanic
Suprafața: 40 ha

Altitudinea cea mai mare a muntelui Firtuș este de 1062 m. Vegetația rezervației este diversificată: pășunile, jnepenișul, pădurile care acoperă pantele abrupte adăpostesc numeroase rarități, cele mai importante fiind bulucii (*Trollius europaeus*) și papucii doamnei (*Cypripedium calceolus*). Pe lângă cele floristice găsim aici valori istorice, geologice: rămășițele cetății Firtuș construită în secolul al XII. (rezervație arheo-logică), respectiv masivul de tufă andezitică numită Dealul Firtuș.

A korondi Csiga-domb

Tipusa: geologic
Terület: 8 ha

Korond közelében az aragonit két helyen került felszínre: a benzinkút mögötti Csiga-dombon és az atyhai eltérővel szembeni „aragonitbányánál”. A korondi aragonit kora negyvenezer évre becsülhető. Sajnos a 20. század első felében a felszíni bányászás oda vezetett, hogy az aragonitot szinte teljesen kitermelték a területéről. A székely drágakőnek is nevezett ásvány törekenysége miatt faragásra nem volt alkalmas, de csiszolással szép dísz tárgyakat készítettek belőle: írókészetlet, hamutartót, virágvázát, gyümölcsöstálat. Ugyancsak ebből készült a korondi római katolikus templom 2 szenteltvíz tartója is (1 méter magas, 60 cm széles).

Ma már az itt található kalcium-karbonátok túlnyomó részt kalcitból és csak kisebb mennyiségben aragonitból tevődnek össze. E két ásvány kémiai összetétele megegyezik, de a kalcit trigonális, míg az aragonit rombos rendszerben kristályosodik. Megjelenésük szorosan kapcsolódik a Görgényi-havasok utóvulkáni tevékenységeihez: a bikarbonátos, magas sótartalmú, más ásványi anyagokban is dús, hidegvízű források, valamint a széndioxid és a kénhidrogén gázok szivárgása a mai napig is folytatódik. A vízbe hullott növények, állati tetemek rövid idő alatt megkövesednek, bekérgeződnek. A susztorogva felszínre törő források a felszínen, a nyomás elvesztésével, sapkaszerű mésztufa képződményeket hoznak létre (darázskő). A színeződést, mely lehet fehéres, szürkés, barnás, vöröses, zöldes és fekete, a különböző vas-oxihidroxidok, szulfidok és szulfátok jelenléte adja.

A szulfátok közül sikerült leírni két ásványfajtát, amit eddig Románia területéről egyetlen előfordulásként tartanak számon.

Tilos az ásványok, kitermelése engedély nélküli gyűjtése!

Firtosi hegy

Tipusa: növénytan
Terület: 40 ha

A Firtosi hegy legmagasabb pontja 1062 m. A rezervátum növényzete változatos: a kaszálók, a borókás, a meredek oldalakat borító erdők számos ritkaságot rejtegetnek, legfontosabbak a zergeboglár (*Trollius europaeus*) és a boldogasszony papucs (*Cypripedium calceolus*). A növénytan értékek mellett történelmi és geológiai értékek is vannak a területen: a 12. században épült Firtos várának maradványai (régészeti rezervátum), illetve a Firtos-lova nevű andezittufa tömb, amely fehér színével jó időt, szürkülésével pedig az időjárás rosszabbra fordulását jelzi, a nép megfigyelései szerint.

Muntele de Sare de la Praid

Tipul rezervației: geologic
Suprafața: 60 ha

Sub presiunea sedimentelor depuse în cursul milioanelor de ani, depozitele de sare din Depresiunea Transilvaniei, s-au ridicat la suprafață în zonele periferice (Praid, Sovata, Ocna-Dej). Astfel s-au format cutele diapire (sâmburi de sare).

Muntele de Sare de la Praid este de fapt partea superioară a unui diapir, care are adâncimea de aproape 3 km și lățimea de 1,4 km. „Rezervele” de aici ar satisface cerințele de sare ale continentului european pentru mai mult de o sută de ani.

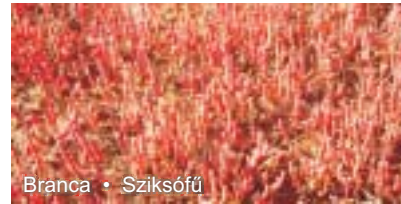
Pe teritoriul rezervației putem observa formațiuni carstice specifice sării: doline, avene, concrețiuni globulare, care însă nu sunt de foarte lungă durată, ele fiind în continuă schimbare. Pe sărături trăiește o vegetație halofilă, de ex. *Salicornia herbacea*.

Această valoare naturală și economică reprezintă totodată și o sursă de poluare, sarea dizolvată ajunsă în apele râului Târnava Mică modifică echilibrul ecologic al acesteia.

Factorii negativi care periclitează aceste valori sunt: defrișarea abrupturilor, ceea ce duce la erodarea rapidă a zonei, precum și exploatarea ilegală a sării.

În timp senin Muntele de Sare strălucește alb-lucios, iar odată cu creșterea umidității relative culoarea acestuia devine închisă-cenușie.

Este interzis exploatarea sării, deteriorarea formațiunilor geologice!

Branca • Sziksófü

A Parajdi Sóhát és Só-szoros

Tipusa: geológiai
Területe: 60 ha

A parajdi Sóhát és Só-szoros a Görgényi-havasok lábánál terül el, a sóbánya bejáratával átellenben. A Sóhát egy sódiapírnak, sótömsznek a teteje. Méretei nem elhanyagolhatóak, hiszen gyökere 3 kilométer mélységig hatol, nagyobbik átmérője eléri az 1,4 kilométert. Ez a mennyiség több mint 100 évig elláthatná Európa sószükségleteit.

A sódiapír folyamatos emelkedése és a Korond patak sókioldó tevékenysége során jött létre a Só-szoros. A területen jellegzetes sókarsztjelenségeket figyelhetünk meg: a felszínen dolinák, víznyelők találhatóak, azokon a területeken pedig, ahol a só kibújik az üledéktakaró alól, oldásbarázdák, karrok tuskéi ékesítik a sósziklákat. A sósvízű források mentén gyakoriak a sókivirágzások. Ezek a formák azonban nem időtállóak, folyamatosan képződnek és tűnnek el.

A szikes talajon gyér, sótűrő növényzet telepszik meg, jellemző növény a sziksófü (*Salicornia herbacea*). Sajnos e természeti és gazdasági érték komoly környezetszennyező forrást is jelent, hiszen a Korond-patak által évente kioldott 20-30.000 tonna só a Kis-Küküllő vizébe jut, növeli annak sótartalmát és felborítja az élővilág egyensúlyát.

A Sóhát és Só-szoros sem kivétel a pusztulás alól: az illegális erdőirtás elősegíti a talaj erodálását, a „só-betyárok” fáradhatatlan munkája nyomán maradt gödrök pedig újabb suvadásokat eredményezhetnek.

Száraz időben távolról a sósziklák hófehérnek tűnnek, míg a páratartalom növekedésével szürkés színben pompáznak.

Tilos a só kitermelése, a földtani értékek károsítása és az élőlények zavarása!

Cheile Vârghişului

Tipul rezervaţiei: mixtă
Suprafaţa: 998 ha

Situat în partea sudică a Carpaţilor Orientali, în zona de întâlnire a Munţilor Perşani cu Munţii Harghita, Cheile Vârghişului este cel mai pitoresc defileu carstic din regiune. De la mijlocul ultimei perioade glaciare pârâul Vârghiş a format, prin erodare, patru sisteme-nivele de peşteri: cele 123 de peşteri mai mici (5-10 m) sau mai mari (10-1500 m), explorate până acum, însumează o lungime totală de aprox. 7410 m. Acestea ascund importante valori arheologice, speologice, paleontologice, care însă s-au păstrat în întregime, intacte doar în peşterile închise publicului larg, restul fiind în mare parte deteriorate. Dintre formaţiunile geomorfologice a Cheilor Vârghişului cele mai importante sunt: pereţi verticali, turnuri de calcar (Turnul Porumbeilor, Turnul Csala), creste de calcar, abriuri, martori de eroziune (Kőcsúr), doline, avene, grohotişuri. Cea mai mare peşteră este peştera Orbán Balázs, lungimea totală a galeriilor fiind de 1527 m. Dintre urmele omului primitiv cele mai însemnate sunt cele ale omului de neanderthal. În timpul năvălirii turcilor, tătarilor aceste peşteri ofereau adăpost locuitorilor zonei, așa cum dovedesc și rămășițele de ziduri. Au fost identificate și valori paleontologice: *Ursus spelaeus*, *Hyaena spealea*, *Megaceros*, *Rangifer tarandus*, *Alces alces*, *Capra ibex*, *Marmota marmota*, *Lagopus mutus*.
Flora: pe pajiștile și fânețele din rezervație găsim fitocenoză specifică carstului cu numeroase plante rare, endemisme carpatice: bulbuci, tulichină, crin de pădure, ceapa ursului, stânjelnelul, gladiola, tisa.
Fauna: păstrăv, mihalț, vipera, salamandra, fluturașul de stâncă, acvila țipătoare mică, urs, lup etc. Peșterile din chei oferă posibilități de reproducere și hibernare pentru mai multe specii de lilieci.

Brustan • Teleki-virág

Foto: Dénes István

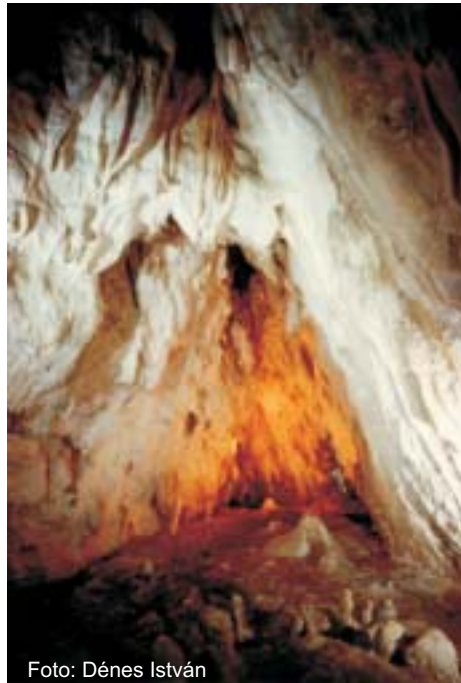

Foto: Dénes István

Vargyas-szoros

Tipusa: vegyes
Területe: 998 ha

A Persány-hegység északi végződésénél, a Hargita lábainál kialakult mészkőszurdok a Székelyföld legjelentősebb karsztvidéke. A 4 km hosszú sziklasorosban, a Vargyas patak négy barlangrendszer alakított ki a jégkorszak közepe óta: 123 kisebb (5-10 m) vagy nagyobb (10-1500 m) barlangot tartanak nyilván, 7410 m összhosszúságban a szoros mindkét oldalán. A feltárt barlangok jelentős őslénytani és régészeti leleteket rejtegetnek, barlangtani szempontból változatos képződményeket tartalmaznak, amelyek sajnos csak a két, a

Foto: Dénes István

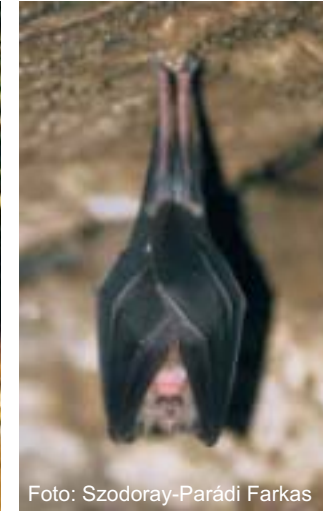

Foto: Szodoray-Parádi Farkas

Foto: Fodor István

Kis patkósorrú denevér
Liliacul mic cu potcoavă

Nagylevelű madárbirs
Bárcoace

turistaforgalom elől lezárt barlangban maradtak meg teljes szépségében és épségben. A Vargyas-szorosban a mészkőbe vajt kanyonvölgyek domborzati formái közül szinte mindent megtalálunk: sziklafalakat, sziklatornyokat (Galambok tornya, Csala tornya), sziklagerinceket, sziklafülkéket, áthajlásokat, tanúsziklákat (Kőcsúr), töböröket, dolinákat, zombolyokat, kőgörgetegeket.

A Vargyas-szoros legnagyobb barlangja az Orbán Balázs-barlang (Kőlik, Nagybarlang, Almási-barlang), járatainak összhossza 1527 m. Más ismertebb barlangok: Lócsúr, Kőcsúr, a Vízkelet, a Lublinit, a Medvék, a Cseppkőves, a Gábor, a Levis és az Aktív-barlang. A történelmi időkben, vész idején a szoros barlangjai menedéket nyújtottak a környék lakosságának, amint az Orbán Balázs-barlang és a Tatárlik bejáratában kövekből épített védőfalak maradványai is bizonyítják.

Őslénytani maradványok: barlangi medve, barlangi oroszlán, barlangi hiéna, farkas, gyapjas orrszarvú, óriás szarvas, rágcásló. Az itt található régészeti leletek az emberi történelem minden korszakát felölelik, a pattintott kőkorszaktól a középkorig.

Foto: Dénes István

A szorosban jellegzetes mészkőkedvelő növénytársulás tenyészik, de a környező területeknek is gazdag és változatos a növényvilága. **Védett növényfajok:** zergeboglár, a turbánliliom, farkasboroszlán, a medvehagyma, a kék nőszirm, a réti kardvirág, a kései szegfű, a Teleki-virág, a tiszafa.

Állatvilág: pisztráng, menyhal, szalamandra, keresztes vipera, kisbékászó sas, hajnalmadár, medve, farkas stb. A barlangok teletési és szaporodási lehetőséget nyújtanak számos denevérfaj számára.

Refugiul ornitologic de la Sânpaul

Tipul rezervației: zoologic
Suprafața: 210 ha

Rezervația cuprinde eleșteele din valea Homorodului Mare, precum și împrejurimile acestora. Altitudinea cea mai mică este de 440 m deasupra nivelului mării, iar dealurile din apropiere ating înălțimea de 718 metri.

Înainte de amenajarea eleșteelor cea mai mare parte a zonei era acoperită de mlaștini întinse, stuf și luciuri de apă, terenul fiind folosit de către localnici ca pășune, fânețe și în mică măsură pentru arat.

Pe teritoriul rezervației au fost observate 243 specii de păsări, cea ce este o raritate la nivel european.

În timpul migrației de primăvară și de toamnă aici poposesc numeroase păsări de baltă și răpitoare. Diversitatea habitatului oferă loc de cuibărit pentru 63 specii de păsări: rațe, stârci, creșteți, lăcari, respectiv subspeciile de codobatură galbenă. Stuful și mlaștinile sunt importante locuri de năpârlire a rațelor, tot aici înnoptează în număr mare grauri, codobaturii, rândunici, heretele vânat.

Alte specii de animale: broasca roșie de munte (*Rana temporaria*), broasca de pământ brună (*Pleobates fuscus*), izvoraș cu burtă galbenă (*Bombina variegata*), broasca țestoasă de apă (*Emys orbicularis*), șarpe de casă (*Natrix natrix*), bizam (*Ondatra zibethica*), hermelina (*Mustela erminea*), nevăstuică (*Mustela nivalis*), vulpe (*Vulpes vulpes*), bursuc (*Meles meles*), vidra (*Lutra lutra*).

Printre valorile geologice se numără vulcanii noroioși, cristalele de ghips, fântâna cu apă sărată, precum și stratul de sare, care determină vegetația zonei.

Plante: bumbăcarită latifolie (*Eriophorum latifolium*), sică (*Limonium gmelini*), (*Aster tripolium*), branca (*Salicornia herbaceae*), pătlagină (*Plantago maritima*), șofran (*Crocus banaticus*), dedețel (*Pulsatilla nigra*). O prezentă interesantă este cea a castanului comestibil, într-o pădurice plantată lângă Crăciunel.

În zona rezervației se practică agricultura ecologică, un rol important având creșterea bovinelor și a ovinelor.

Rezervația poate fi vizitată pe traseul marcat. Exploatarea stufului este permisă numai cu aprobarea Agenției de Protecția Mediului. În prezent administrarea ariei naturale protejate este sarcina Consiliului Local Mărtiniș.

Este interzisă deranjarea păsărilor, vânatul și arderea stufului!

Text și foto: Dr. Szabó József

Bumbăcarită latifolie
Széleslevelű gypjúsás

Homoródszentpáli Madárpihenő

Tipusa: állattani (madártani)
Területe: 210 ha

A rezervátum a Nagy-Homoród völgyében található mesterséges halastavakat és azok környékét foglalja magába. A terület legalacsonyabb pontja 440 méter a tenger szintje fölött, míg a környező dombok magassága eléri a 718 métert.

A halastavak kiépítése előtt, kiterjedt mocsaras területek, nádasok és időszakos tavak borították a területet, amelyet a helyi gazdálkodók főleg legelőnek, kaszálónak és igen kis felületen szántónak használtak.

A területen előfordul 243 madárfaj, amely európai viszonyok között is ritkaságszámba megy. A madárvonulás során pihenőhelyet nyújt az országunkon átvonuló vízimadarak és ragadozómadarak számára. Élőhelyeinek változatossága 63 madárfajnak nyújt fészkelési lehetőséget: több récefajnak, gémféléknek, vízsisibéknek, nádiposztátnak és a sárgabillegető alfajainak. A nádasok, a mocsaras területek fontos vedlőhelyei a vadrécéknek, éjszakázó helyei a seregélyeknek, fecskéknek, barázdabillegetőknek és a kékes rétihéjáknak.

Más állatfajok: gyepi béka (*Rana temporaria*), barna ásóbéka (*Pleobates fuscus*), sárgahasú unka (*Bombina variegata*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*), vízisikló (*Natrix natrix*), pézsmapocok (*Ondatra zibethica*), hermelin (*Mustela erminea*), menyét (*Mustela nivalis*), róka (*Vulpes vulpes*), borz (*Meles meles*), vidra (*Lutra lutra*).

A terület geológiai értékei közé tartoznak az iszapvulkánok, a gipszkristály lelőhelyek, a sóskút és a felszín közelében található söréteg, amely meghatározza a terület növényzetét.

Fontosabb növényfajok: széleslevelű gypjúsás (*Eriophorum latifolium*), sóvirág (*Limonium gmelini*), sziki őszirózsa (*Aster tripolium*), sziksófü (*Salicornia herbaceae*), sziki útifű (*Plantago maritima*), bánáti sáfrány (*Crocus banaticus*), fekete kökörcsin (*Pulsatilla nigra*). A Karácsonyfalva fölötti erdős területen található egy ültetett szelídgesztenye liget, amely szintén érdekes növényfaj a környéken.

A területen és a környékén környezetbarát mezőgazdasági termelés folyik. Jelentős szerepe van a szarvasmarha és a juhtenyésztésnek.

A területet a megjelölt útvonalon lehet látogatni. Nádtermelést csak a megyei Környezetvédelmi Ügynökség engedélyével lehet végezni. A védett területet a homoródszentmártoni Önkormányzat felügyeli.

Tilos a madarak zavarása, a vadászat, a nád égetése!

Szöveg és fotó: Dr. Szabó József

Brotácel • Levelibéka

Mlaștina Dumbrava Hargitei

Tipul rezervației: botanic
Suprafața: 2 ha

Accesul: pe drumul național Odorheiu Secuiesc - Miercurea Ciuc de la intersecția spre Băile Chirui, pe valea Pârâului Pietros. Pe lângă izvorul de apă minerală „Festő” o luăm în amonte pe valea pârâului Tâlharului. Pe malul acesteia se află tinovul „Szortyogó”, care s-a format datorită condițiilor geomorfologice: subsolul andezitic n-a lăsat apa să se infiltreze și s-au creat condiții prielnice pentru dezvoltarea vegetației higrofile. Ca urmare a îngroșării stratului de turbă, tinovul are un aspect bombat. „Mlaștina” este alimentată de ape minerale feroase, al căror efect terapeutic a fost recunoscut de mult. Bazinul săpat pe marginea tinovului, în zilele noastre, nu mai este folosit. Flora este asemănătoare celorlalte turbării, condițiile microclimatice favorizează prezența relictelor glaciare. O prezență interesantă este cea a plantei insectivore roua cerului (*Drosera rotundifolia*), care s-a adaptat condițiilor sărace în nitrogen prin prinderea în capcană și digerarea insectelor.

Alte specii de plante: curechiul de munte sau gălbenele (*Ligularia sibirica*), trifoiul de baltă (*Menyanthes trifoliata*), (*Parnassia palustris*), ghințura (*Gentiana asclepiadea*), bambăcarita (*Eriophorum angustifolium*), (*Dactylorhiza incarnata*, *D. imaculata*), dumbrăvița de baltă (*Epipactis palustris*). Dintre arbori și arbuști menționăm prezența următoarelor specii: arinul alb (*Alnus incana*), salciile (*Salix cinera*, *S. pentandra*), mestecănașul (*Betula humilis*).

Dintre factorii care periclitează flora și fauna tinovului cele mai grave sunt pășunatul și cositul.

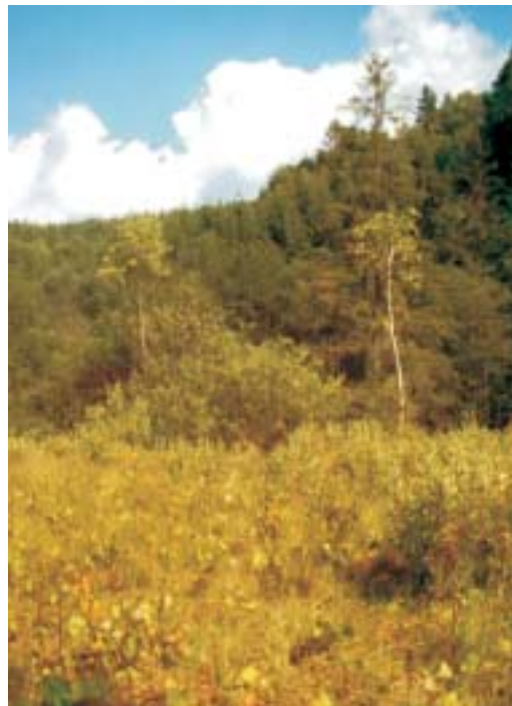
Gălbenele • Sibériai hamuvirág

Foto: Balla Ede

Acélszínű medvelepke

Hargita-liget (Szortyogó borvízláp)

Tipusa: botanikai
Területe: 2 ha

Megközelítés: a Csíkszeredát Székelyudvarhellyel összekötő országúton, Kalibáskónél kell letérni Kiruly-fürdő irányába, a Köves-patak mentén. A Festő borvíznél balra térünk és felfele indulunk a Tolvajos-patak mentén, amelynek bal partján találjuk a védett területet. A Szortyogó borvízlápnak is nevezett Hargita-liget tipikus dagadóláp: a lefolyástalan mélyedésben, a talaj vízátnemeresztő tulajdonsága miatt a felszínen meggyűlt a víz és jellegzetes növényzet hódította meg a területet. A tőzegmoha telepek vastagodása miatt a láp felszíne enyhén kidomborodik. A 120 m hosszú és 50 m széles lápot vastartalmú borvizek is táplálják, amelyeknek gyógyhatását már régen felismerték és fürdőmedencét ástak a szélében. A borvízláp növényzete hasonlít a többi hargitai tőzegláphez, számos jégkorszaki reliktumfaj megmaradását tették lehetővé a mikroklomatikus viszonyok. A sások közül gyakori a csőrös, a töviskés, a szürkés és a fekete sás (*Carex rostrata*, *C. echinata*, *C. canescens*, *C. fusca*). A mohák között helyenként még megtaláljuk a kereklevelű harmatfű (*Drosera rotundifolia*) néhány példányát. Ez a rovaréó növényfaj nagyszerűen alkalmazkodott a talaj tápanyaghiányához: ragacsos leveleivel csapdába ejti a rovarokat és ezek megemésztésével jut nitrogénhez. Más növényfajok: szibériai hamuvirág (*Ligularia sibirica*), vidrafű (*Menyanthes trifoliata*), fehér májvirág (*Parnassia palustris*), fecsketárnics (*Gentiana asclepiadea*), gyapjas sás (*Eriophorum angustifolium*), hússzínű ujjaskosbor (*Dactylorhiza incarnata*), foltos kosbor (*D. imaculata*), mocsári nőszőfű (*Epipactis palustris*). A fás növények közül megemlíjtjük a következőket: hamvas éger (*Alnus incana*), hamvas és babérlevelű fűz (*Salix cinera*, *S. pentandra*), törpe nyír (*Betula humilis*).

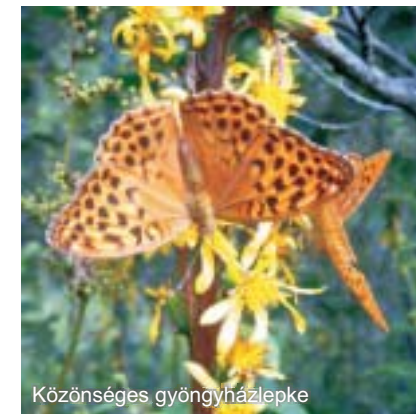
A lápot veszélyeztető tényezők közül legjelentősebb a legeltetés és a növényzet kaszálása.

Babérlevelű fűz

Roua cerului • Kereklevelű harmatfű

Közönséges gyöngyházlepke

Turbăria de la Băile Szejke

Tipul rezervației: hidrogeologic

Rezervația de tip hidrogeologic cuprinde turbăria și izvoarele minerale din zonă. Grosimea stratului de turbă este de 4 metri.

Vegetația: din cauza eutrofizării și a secării turbăriei, stuful câștigă tot mai mult teren, devenind specie dominantă. Totodată s-a contopit cu turbăria și asociația vegetală de tip *Aegopody-Petasitetum hybridii*, reprezentată de speciile: *Filipendula ulmaria*, *Lythrum salicaria*, *Lysimachia vulgaris*, *Cirsium oleraceum*, *Succisa pratensis*. Se poate observa avansarea buruienilor *Eupatorium cannabinum*, *Chelidonium majus*. Pe marginile turbăriei se dezvoltă vegetație lemnoasă alcătuită din arbori și arbuști: *Salix cinerea*, *S. purpurea*, *S. fragilis*, *Sambucus nigra*, *Fraxinus excelsior*, *Quercus petraea*. Pe malul pâraului găsim: *Lycopus europaeus*, *Urtica dioica*, *Mentha spp*, *Impatiens noli-tangere*.

Izvoarele minerale erau folosite de populație încă din sec. XVI., cea mai veche menționare al acestora datează din 1766 în lucrarea primului balneolog maghiar (Diaetetica lui Kibédi Mátyus István).

Este interzisă exploatarea turbei!

Poiana narciselor de la Vlăhița

Tipul rezervației: botanică
Suprafața: 20 ha

Narcisa (*Narcissus angustifolius*) este plantă perenă, bulboasă care înfloarește în aprilie-iunie. Pe platoul vulcanic al Munților Gurghiu Harghita sunt mai multe poiene de narcise: lângă Dealu, Vlăhița, Lueta, pe Țehend, Calonda etc. Din păcate, ca urmare a impactului antropic (pășunatul intensiv, aratul pe poiene, culesul florilor), în unele locuri această minunată plantă a dispărut total, dar și poienele rămase se restrâng tot mai mult. Poiana de narcise de la Vlăhița a fost declarată rezervație naturală de către Consiliul Județean Harghita, dar colectarea florilor este interzisă peste tot.

Szejkefürdői tőzegláp

Tipusa: hidrogeológiai

A hidrogeológiai típusú védett terület a forrásokat és a tőzeglápot foglalja magába. A tőzegréteg vastagsága eléri a 4 m vastagságot, a vizsgálatok szerint gyógykezelésre is alkalmas lenne.

A Sós-patak völgyében több növénytársulás megfigyelhető, melyek mozaikszerűen helyezkednek el, átmenetet képezve egymás között.

A tőzeges üde láprét vezérnövényei a széles- és keskenylevelű gyapjúsás, a posvány kakastaréj. Előfordul az átmeneti láprétek növénye, a fehér májvirág is.

Az eutrofizálódás és a kiszáradás miatt előtört, besűrűsödött a nád, kiszorítva maga alól a kényesebb fajokat. Ugyanakkor beolvadt a lápba a magaskórós *Aegopody-Petasitetum hybridii* társulás, melynek képviselői a réti legyezőfű, réti fűzény, közönséges lizinka, halovány aszat, ördögáraptafű. A patakparton vízi peszérce, nagycsalán, menta fajok, erdei nyenyél-hozzám találhatók.

Erőteljes gyomosodás is megfigyelhető, ezt jelzi a sédkender, valamint a vérehulló fecskefű térfoglalása. A láp két oldalán patakparti fa- és cserjefajok láthatók: rekettyefűz, csigolyafűz, törékeny fűz, fekete bodza, magas kőrís, kocsánytalan tölgy.

A szejkei forrásokat nem lehet pontosan tudni, hogy mikor fedezte fel a lakosság, de a XVI. században valószínűleg már gyógyításra is használhatták ezeket. Legkorábbi írásos említésük az első magyar balneológusként is számon tartott Kibédi Mátyus István *Diaetetica* c. munkájában található (1766).

A hírneves orvos - valószínűleg a környékbeliek tapasztalata alapján - sebek és bőrbetegségek kezelésére ajánlotta a gyógyvizeket.

A „petróleumos” forrásvizet egykoron agyagkorsókban, bivalyos szekerekkel hordták a városba.

Tilos a tőzeg kitermelése, a növényzet károsítása!

Fehér májvirág

A Szentegyházi nárciszrét

Tipusa: botanikai
Területe: 20 ha

A csillagos nárcisz (*Narcissus angustifolius*) közepes termetű, hagymás évelő növény, áprilistól júniusig virágzik. Népi nevei: kankósdí, kápolna-virág.

A Görgény - Hargita hegységek nyugati lábánál elterülő vulkáni platón több helyen megmaradtak a nárciszrétek: Oroszhegy közelében, a Kalondán, a Cekenden, a Lövete melletti Hagymás-tetőn és Szentegyházán. Az emberi tevékenység hatására (intenzív legeltetés, a területek felszántása, mértéktelen gyűjtés) sajnos néhány területről teljesen eltűnt ez a csodálatos, kellemes illatú növény és a megmaradt állomány is egyre fogyatkozik.

Hargita Megye Tanácsa a szentegyházi nárciszrétet területileg is védetté nyilvánította, a nárcisz a megye egész területén védett, ezért gyűjtése mindenütt tilos!

Partnerek / Parteneri

Csíkserdai Környezetvédelmi Ügynökség (apmciuc@kabelkon.ro)
Agenția de Protecția Mediului Miercurea Ciuc (0266-371313)

Önkormányzatok

Homoródalmás, Bögöz, Homoródszentmárton, Korond, Lövete, Parajd, Vargyas,
Székelykeresztúr, Szentegyháza, Székelyudvarhely

Autorități Locale

Merești, Mugeni, Mărtiniș, Corund, Lueta, Praid, Vârghiș,
Cristuru Secuiesc, Vlăhița, Odorheiu Secuiesc

Civil szervezetek / ONG-uri

Halit Öko Klub (halit@kabelkon.ro)
Romániai Denevérvédelmi Egyesület (www.datec.ro/batprotection)
Elveszett Világ - Barlangász és Természetvédelmi Egyesület (denesistvan@freemail.hu)
Merke Öko Klub (+4-0744-477533)
Független Öko Klub (+4-0745-462529)
Otus Egyesület (+4-0722-390100)
Rika Kistérségi Egyesület (rika_regio@freemail.hu)
Regiovest Szent László Kistérségi Egyesület (www.szekelyfoldiinfo.ro)
Sóvidék Kistérségi Egyesület (+4-0722-643173)

Szöveg / Text: Ambrus László, Dénes István, Fodor István, Pálfalvi Pál, Péter Pál, Tóth Attila

Fotók / Foto: Ambrus László, Péter Pál

Arii naturale protejate în zona Odorheiului

Természetvédelmi területek Udvarhelyszéken

AGORA Fenntartható Fejlesztési Munkacsoport
AGORA Grup de Lucru pentru Dezvoltare Durabilă
Odorheiu Secuiesc-535600
OP.1-CP.56
e-mail: office@agora.ngo.ro
tel/fax: 004-0266-219549

Materialele prezentei publicații pot fi folosite cu menționarea sursei.
A kiadvány anyagai felhasználhatóak a forrás feltüntetésével.

Print: Regiostar 0266-218800

AGORA
2003